

רפואות בשבת II - שיעור 127

I. הכללים והציורים

(א) יש מחלוקת אם בריא גמור אסור לקחת רפואות ועיין בשו"ע (שכ"ח - ל"ז) דמי שאין לו שום מיחוש מותר לקחת תרופות בשבת ובמג"א (ס"ק מ"ג) כתב דאפילו בבריא אסור. והאג"מ (ג - ל"ד) כתב שכוונת המג"א לאסור הוא בבריא החלש בטבעו דע"י הרפואות עושה חיזוק לגופו אבל בבריא גמור אין לאסור. ולכן מותר לאנשים בריאים לקחת Vitamins. ורק לחלש בטבעו יש לאסור. ויש אוסרים משום שהוא עשוי לרפואה אף לאנשים בריאים (שו"ת משנה הלכות ז - נ"ב) וזה כהמחצית השקל אליבא דמג"א ולא כהאג"מ. ועיין בכרית עולם מלאכת רפואה (ל"ח) דלמעוכרות ולמיניקות ולילדים קטנים יכול להקל ועיין בשש"כ (ב - ל"ד - פ"ה) בשם הגרשז"א דאם לוקח אותם כתחליף למיני מזון אז חשוב כמאכל בריאים ומותר אבל חיזוק מזגו אסור ועיין שיעור 126 שיש עוד כמה סניפים להקל לבריא ואפילו למקצת חולי.

(ב) מותר לאכול מאכל בריאים שעשוי לרפואותן דלא מוכחא מילתא דלרפואה עביד לכן מותר להחש בגרונו למצוץ סוכריות רגילות (sucking candy) ולא המכילות כל סם רפואה. וכן לשנות טיי חם או יין שרף לגרונו (שכ"ח - ל"ז) וצ"ע אם מותר לומר תן לו טיי חם שחש גרונו עיין מ"ב (ר"ג - סק"ז) ויש מתירים לקחת Aspirin אף למי שיש מיחוש בעלמא כיון שהיום הוא מאכל בריאים דהרבה בני אדם בולעים אותו כדי למנוע מחלות לב. (שו"ת בארמשה ב - ל"ג) ובצירוף אלו הסוכרים דבזמן הזה בטלה גזירת שחיקת סממנים. ויש מחמירים כיון שעיקרם נעשו לרפואה ומותר רק לחולה שאין בו סכנה או אם קיימת אצלו נטיה שיגבר הכאב ויחלה כחולה שאין בו סכנה (עיין רמב"ם שנת כ"ז - ז ושו"ת מנחת יצחק ג - ל"ה)

(ג) דבר דאינו מרפא אלא מונע ההיזק מותר (סעיף כ"ג) כגון רטייה על המכה. כ"כ המהרש"ג (ז - קכ"ו) וראיתו מסימן ש"ג - ט"ו דהחש באוזנו מותר לו ליתן בה צמר גפן ולכן המרבה להזיע מותר לו לפזר אבקת טאלק פשוטה שאין בה תוספת פורמאלין (שש"כ ל"ז - י"ז)

1. Using iodine or peroxide on a wound

עיין בשש"כ (ל"ה - י"ז) בשם הגרשז"א דדבר שבוא להגן מזיהום הו"ל כרטייה שמשמרת וכ"ש לצרכי קטן מותר ועיין עוד בשו"ת אז נדברו (ו - ז) שאסור ליתן יוד (iodine) או דבר אחר כמוהו המנקה אם אין במניעת שימת תרופות אלו משום חשש סכנה שאין בו סכנה דמי רמ"א (ס)

2. Using mouthwash for bad breath

עיין (סעיף ל"ו) דאין לועסין מצטיכי (מין עשב שיש בו ריח טוב) ולא שפין השיניים לרפואה ואם משום ריח הפה מותר ועיין (סימן ש"ג - ט"ו) שמותר לתת בושם לתוך הפה ועיין עוד במ"ב (שס - ס"ק מ"ט ו)

3. Using powder to remove sweat or smell

וכן מותר לתת אבקה לתוך בפרזמקאות (socks) להעביר ריח רע אמנם אם יש באבקה חומר המרפא אסור שו"ת חשב האפוד (ז - נ"ט) ואפשר זה רק לשיטת המג"א (ס"ק מ"ג) דסם לבריא אסור

Using an inhaler for nasal congestion

(ד) דבר שמרפא לפי שעה ואח"כ חוזר המחלה אין זה בגדר דבר שאינו מרפא כמו רטייה ואסור (קצות השלחן קל"ח צסוף ד"ה "כתב המעשה צורח" ס"ק קכ"ז) ועיין במ"ב (ע"ט) שכתב דמותר לשאוף טאבאק בנחיריו שעושה כן לפי שעלול במיחוש הראש דכיון ששואפין הטאבאק משום תענוג לא מוכחא מילתא דעביד לרפואה ומותר ומשא"כ inhaler לנשום אם סובל מנזלת האף איברא יש לדמותו להא דשפין את השינים בסם משום ריח הפה לפי שאינו מרפא את הריח אלא מעבירו לפי שעה וכמ"ש האג"ט (טוהן כ"ה) אבל יש לחלק ביניהם קצת דסם לשינים אינו מבטל את ריח הפה כלל אלא מתוך ריח החזק של הסם אין מורגש ריח הפה אבל הוויקס (inhaler) היא מבטלת את הנזלה והוא רפויה ולפי שעה. ועיין עוד בבאר משה (ה' - ל"ג) דאין איסור בדבר משום שהוא רק מסיר דבר שמסלק נשימתו ועיין בשש"כ (ל"ד - ג"ז) דכל שיש משום כבוד הבריות יש להקל טפי

(ה) מיחוש שכלל לא שייך בו לרפאו בסממנים מותר לטפל בו בשבת אבל דבר שלצורך רפואתו הדרך להשתמש בסממנים אפילו אם רצונו לעשותו שלא בסממנים אסור ולכן מותר לדחוק בסכין חבורה כדי שלא תתפשט (שער הציון ע"ח - ק"ד) וכן החושש במעיו מותר ליתן עליהם כוס שעירו ממנו חמין (סעיף מ' ומ"ג) אבל אסור לדחוק כריסו של תינוק כדי להוציא הרעי (סעיף מ"ז) ועיין במ"ב שמא יבוא להשקות לו סממנים המשלשים ודרכו בכך משא"כ אפיקטוזין (a substance that induces vomiting) הדרך היה ביד ולא בסם ואפשר בזמן הזה נתהפך הדרך ואסור אבל therapeutic braces מותרים ללבשם לכתחלה בשבת

(ו) מותר לאדם להמשיך באכילת תרופות גם אחרי שנתרפא כדי שלא יחלה עוד. ובשו"ע (ע"ח - כ"ז) כתב מכה שנתרפאה נותנין עליה רטייה שאינה אלא כמשמרה ועיין במ"ב שאינו בהול כל כך אחר שנתרפאה

II. עוד מעניני פילין

(א) Taking pills to develop ones appetite

עיין באג"מ (ג' - ל"ד ד"ה "ואס יש") מסתברא דלאדם שאין לו תאוות אכילה הוא חולה כי דרך בנ"א הבריאים שיש להם תאוות אכילה וצריכים רפואה וזה אסור

(ב) Sleeping pills

עיין בקצות השלחן (ע"ח - סקל"ה) דאין זה רפואה לחולי שהחסר שינה אינה חולי והסם אינו מרפא אלא משקיט ומביא שינה. וע"ע בשו"ת ציץ אליעזר (ט' - י"ז - ז') דבזמננו יש בכדורי שינה גם חומר המרפא. ושש"כ (ל"ג - ט"ז) דמי שמצטער הרבה מחוסר שינה מותר לו לקחת כדורי שינה

(ג) No-doze pills

עיין בציץ אליעזר (חלק ח' - סימן ט"ו - פרק ט"ו - אות י"ג) דאסור לקחת פילין בשבת כדי להפיג ממנו השינה וע"ע בשו"ת באר משה (ה' - ל"ג) דאין בכדורים אלו משום רפואה. ואם ברצונו ללמוד או לעשות שאר דבר מצוה מותר לו לקחתם

(ד) Pills enabling or inhibiting conception

עיין שש"כ (ל"ד - י"ט) דהביא מרוב הפוסקים דמותר דרפואות אסור רק למי שיש לו צער הגוף או מרגיש חולשה אבל לא לעניני הריון וגדרה כבריאה וצ"ע וטוב לצרף ההיתרים כמו בשנוי או מעורב במאכל עיין בשיעור 126